

محتوای نوشتاری

کتاب:

جامعه شناسی(۱)

سال تحصیلی:

۱۴۰۰-۱۴۰۱

فصل : دوم

(هویت)

درس: پانزدهم

نام طراح: محمود یعقوبی

عنوان درس: هویت ایرانی(هویت سیاسی ایران)

«چه رابطه ای میان جهان اجتماعی و نظام سیاسی آن وجود دارد؟»

۱-بیانات زیر به چه نکته ای اشاره دارد؟

«عَمَّالِكُمْ اَعْمَالِكُمْ، كَمَا تَكُونُونَ، يُولَىٰ عَلَيَكُمْ»: کارگزاران شما(نتیجه)اعمال شما هستند، همان گونه که هستید، بر شما حکومت می شود.

«الناس بأمرائهم أشبه منهم بأبائهم»: مردم به دولتمردان خود شبیه ترند تا به پدرانشان.

به رابطه ای میان مردم و حاکمان و کارگزاران و به الگوپذیری توده های مردم از اخلاق حاکمان اشاره دارد.

۲-پدیده هایی نام ببرید که نشانی از هویت جهان اجتماعی دارند؟

پدیده هایی چون شناسنامه، گذرنامه، پرچم، روزها و جشن های ملی، مرزهای سیاسی، نیروهای مسلح، جنگ، صلح، سازمان ها و ادارات، دادگاه ها، شوراهای اسلامی شهر و روستا، رسانه ها، احزاب و گروه های سیاسی، قوه مقننه، قوه مجریه، قوه قضائیه، مجلس خبرگان، رهبری، قانون، قانون اساسی، شیوه های حکمرانی و...

۳-به چه دلیل در معرفی هر جامعه از ویژگی های سیاسی از جمله نظام سیاسی آن نیز یاد می شود؟

چون هر جامعه علاوه بر هویت فرهنگی از هویت سیاسی نیز برخوردار است.

www.my-dars.ir

«قدرت اجتماعی»

۴-منظور از قدرت چیست؟

هرگاه موجودی بتواند کاری را با آگاهی و اراده خود انجام دهد، دارای قدرت است.

۵-چرا انسان کنشگری قدرتمند محسوب می شود؟

انسان به دلیل اینکه کارهای خود را با علم و اراده انجام می دهد، کنشگری قدرتمند است.

۶-انواع قدرت انسان را نام ببرید.

الف) قدرت فردی   ب) قدرت اجتماعی

۷-دامنه قدرت فردی انسان چگونه است؟

قدرت فردی انسان محدود است، به گونه ای که نمی تواند همه نیازهای خود را به تنهایی برآورده سازد و برای تامین، برخی

نیازهای اولیه زندگی خود، به کمک دیگران احتیاج دارد.

۸- قدرت اجتماعی چه هنگامی ایجاد می شود؟

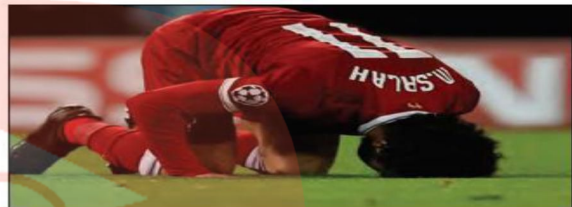
قدرت اجتماعی هنگامی پیدامی شود که انسان برای رسیدن به اهداف خود بتواند بر اراده دیگران تاثیر بگذارد و کار ارادی آنان را به خدمت بگیرد.

۹- چه کسانی از قدرت اجتماعی بیشتری برخوردارند؟

کسانی که در زندگی توان تاثیر گذاری بیشتری بر اراده دیگران دارند، از قدرت اجتماعی بیشتری برخوردار هستند.

۱۰- علاوه بر افراد..... نیز دارای قدرت اجتماعی هستند.

نهادهای سازمان ها، جوامع و...

■ محمّد صلاح، فوتبالیست مصری. آن قدر در میان مردم مصر محبوبیت دارد که در انتخابات ریاست جمهوری بدون اینکه نامزد شود، حدود یک میلیون نفر از مردم به او رأی داده بودند.

در سال ۱۹۸۰ م یک زن چینی به جرمه‌های معادل ۲۰۰ دلار محکوم شد، چون مطابق قوانین، او اجازه نداشت که با داشتن یک فرزند، دوباره صاحب فرزند شود. علاوه بر این، نام کودک او تا چند سال در اسناد رسمی به ثبت نرسید و کودک از ورود به مدرسه و استفاده از امکانات و تسهیلات دولتی محروم شد.

■ نمونه‌هایی از قدرت نهادها و سازمان‌ها

«مقبولیت و اقتدار»

۱۱- تنه‌راه ایجاد قدرت اجتماعی چیست؟ جلب تبعیت

۱۲- تبعیت اراده یک انسان از انسان دیگر، به چند صورت می تواند باشد؟ توضیح دهید.

الف) تبعیت با کراهت: وقتی است که تبعیت ناشی از تهدید و ترس باشد.

ب) تبعیت با رضایت: وقتی است که شخص بامیل درونی، مطابق اراده دیگری عمل کند.

۱۳- چه قدرتی دارای مقبولیت است؟

قدرتی که بدون استفاده از تهدید و با رضایت طرف مقابل به دست می آید دارای مقبولیت است.

۱۴- منظور از اقتدار چیست؟

قدرتی که با مقبولیت همراه باشد و به صورت رسمی پذیرفته شده باشد. اقتدار نامیده می شود.

■ استالین، در تنهایی جان داد. علی‌رغم تأخیر او برای خروج از اتاق، هیچ‌کس جرئت نداشت در بزند و حالتش را بپرسد چون شب قبل گفته بود، کسی مزاحمش نشود. همه می ترسیدند اینها نقشه‌ای برای سنجش وفاداری آنها باشد.

■ موفقیت‌های سیاسی و اقتصادی آلمان در زمان صدراعظمی هیتلر، سخنرانی‌های پرشور او بر شد پیمان ورسای و ترویج ایده ملی‌گرایی، باعث محبوبیت هیتلر در میان مردم شد.

■ گاندی، رهبر مردم هند در مبارزه با استعمار انگلیس. مردم هند به او لقب ماهاتما (روح بزرگ) و بابو (پدر ملت) دادند.

■ مارتین لوتر کینگ، رهبر پرنفوذ جنبش مدنی سیاهان آمریکا، در سخنرانی مشهور «روایی دارم» از آرزوی خود برای احقاق حقوق سیاهان سخن گفت.

■ رئیس علی دلواری، رهبر محبوب مردم تنگستان در قیام علیه استعمار انگلیس. ۱۲ شهریور به نام او روز ملی مبارزه با استعمار نام‌گذاری شده است.

«مقبولیت و مشروعیت»

۱۵- مشروعیت قدرت به چه معناست؟

مشروعیت قدرت به این معناست که قدرت براساس یک نظام عقیدتی و ارزشی خاص اعمال شود.

۱۶- مدار مقبولیت در قدرت، به چه معناست؟

مدار مقبولیت **خواست و اراده** کسانی است که قدرت بر آن ها اعمال می شود. اگر کسی که قدرت بر او اعمال می شود از آنچه انجام می دهد احساس رضایت داشته باشد، این قدرت مقبول است؛ و اگر فعالیتش را با اکراه و تنهایی فرار از پیامدهای ناگواری که از طرف صاحب قدرت پدید می آید انجام دهد، قدرت مقبولیت ندارد.

۱۷- مدار مشروعیت در قدرت، به چه معناست؟

مدار مشروعیت، **حق و باطل** بودن است.

۱۸- قدرت مشروع چه انواعی دارد؟

الف) مشروعیت حقیقی: اگر قدرت موافق حکم و قانون و اراده تشریحی خداوند اعمال شود، مشروعیت حقیقی دارد.

ب) مشروعیت دروغین: اگر قدرت مبتنی بر ایدئولوژی های ساختگی بشری باشد، مشروعیت دروغین دارد.

*مقبولیت و مشروعیت حقیقی می توانند باهم باشند و می توانند از یکدیگر جدا باشند.

۱۹- در چه صورت قدرت و اقتدار هم مشروعیت حقیقی دارد و هم مقبولیت اجتماعی؟

اگر قدرت مطابق قانون و حکم الهی باشد و تبعیت از آن نیز با رضایت و میل همراه باشد، قدرت هم مشروعیت حقیقی دارد و هم مقبولیت اجتماعی.

۲۰- در چه صورت اقتداری غیر مشروع شکل می گیرد؟

هنگامی که قدرت برخلاف حکم و قانون الهی باشد و تبعیت از قدرت، از روی احساس رضایت باشد، اقتداری غیر مشروع شکل می گیرد.

«نظام سیاسی»

۲۱- سیاست چه زمانی پدید می آید؟

هرگاه **قدرت برای رسیدن به هدفی معین سازمان پیدا کند**، سیاست پدید می آید، زیرا سیاست، اعمال قدرت سازمان یافته برای دستیابی به هدفی معین است.

۲۲- سیاست در معنای عام خود، به چه معناست؟

سیاست در معنای عام خود، شامل هر نوع تدبیر و سازمان دادن قدرت است.

۲۳- آیا وجود سیاست ضرورت دارد؟

بله- هر جهان اجتماعی آرمان ها و ارزش های ویژه ای دارد و نمی تواند بدون سیاستی مناسب، به آرمان ها و ارزش های خود دست یابد.

www.my-dars.ir

۲۴- نظام سیاسی چیست؟

مجموعه سازوکارهایی که برای اعمال سیاست های جهان اجتماعی وجود دارد، نظام سیاسی را شکل می دهد.

۲۵- نظام سیاسی چه ارتباطی با نظام های دیگر مانند نظام فرهنگی، اقتصادی و... دارد؟

در یک جهان اجتماعی، نظام سیاسی نمی تواند مستقل از نظام های دیگر مانند نظام فرهنگی، اقتصادی و... باشد؛ بلکه در تعامل با آنها قرار می گیرد. نظام سیاسی، بر نظام های دیگر، اثر می گذارد و از آنها نیز تأثیر می پذیرد.

■ شعار جمهوری فرانسه بر سر در یک کلیسا پس از قانون سال ۱۹۰۵ م مبنی بر جدایی دین از سیاست.

■ با تشکیل اتحاد جماهیر شوروی، مزرعه‌داری دولتی و مزرعه‌داری اشتراکی به عنوان دو شیوه پیشبرد اقتصاد کشاورزی، رایج شدند.

۲۶- رابطه نظام سیاسی بانظام فرهنگی را توضیح دهید.

نظام فرهنگی عقاید، ارزش ها و اصول حاکم بر نظام سیاسی را تعیین می کند و اگر عملکرد نظام سیاسی در جهت عقاید و ارزش های فرهنگی جامعه باشد، نظام فرهنگی اقتدارنظام سیاسی رانیزتامین می کند؛ اما اگر نظام سیاسی به دلایل داخلی و یا تحت تأثیر و فشار عوامل خارجی، از اصول و ارزش های فرهنگی خود عدول کند، نظام فرهنگی اقتدار نظام سیاسی را کاهش می دهد. نظام سیاسی نیز اگر به ارزش های فرهنگی جامعه وفادار بماند، با استفاده از مدیریت سیاسی خود، به بسط و توسعه فرهنگ کمک می کند و اگر از ارزش ها و آرمان های جامعه دور شود زمینه تعارضات، تزلزل و بحران های فرهنگی وهویتی راپدیدمی آورد.

«نظام های سیاسی چه انواعی دارند؟»

۲۷- جهان اجتماعی با پذیرش یک نظام سیاسی خاص،.....پیدامی کند.

هویت سیاسی

■ مشروطه سلطنتی انگلستان

■ پارلمان هند

■ حزب کمونیست چین

۲۸- نظام های سیاسی را براساس چه ملاک های می توان به انواع مختلفی دسته بندی کرد؟

(الف) براساس کمیت افرادتأثیرگذار(ارسطو)

(ب) براساس روش تصمیم گیری(ارسطو)

(ج) براساس دین مداری یادنیمداری(فارابی)

۲۹- بر اساس ملاک کمیت افراد تأثیرگذار نظام های سیاسی و حکومت ها به چنددسته تقسیم می شوند؟

(الف) نظام هاوحکومت هایی که در آن تنهااراده یک فردتأثیرگذاراست.

(ب) نظام هایی که تنهااقلیتی از مردم در آن تأثیرگذارند.

(ج) حکومت هایی که اکثریت مردم در سرنوشت سیاسی خود تأثیرگذارند.

۳۰- بر اساس ملاک روش تصمیم گیری نظام های سیاسی به چنددسته تقسیم می شود؟

(الف) نظام هایی که در آنها حاکم یا حاکمان براساس خواسته ها و اغراض خود تصمیم می گیرند؛ یعنی هر نوع تصمیمی را برای خود جایزومباح می دانند.

(ب) نظام هایی که در آنها حاکم یا حاکمان براساس حقیقت و فضیلت و با توجه به موازین عقلی تصمیم می گیرند.

۳۱- براساس ملاک دین مداری یا دنیمداری نظام های سیاسی چگونه سازمان می یابند؟

(الف) نظام های سیاسی دینی بر مدار احکام و قوانین الهی سازمان می یابد.

(ب) نظام سیاسی سکولارو دنیوی فقط ارزش ها و آرمان های دنیوی و این جهانی را مدنظر قرار می دهد.

۳۲- ارسطو با توجه به ملاک های «تعداد کمیت افراد تاثیرگذار و روش تصمیم گیری» از چند نوع نظام سیاسی نام می برد؟

ارسطو از این دو ملاک اول و دوم برای دسته بندی نظام های سیاسی استفاده می کند و از شش نوع نظام سیاسی نام می برد. در سه نوع از این نظام های سیاسی، حاکمیت یک فرد، یک اقلیت یا اکثریت بر مدارخواست های نفسانی آن هاشکل می گیرد. و در سه نوع دیگر، حاکمیت یک فرد، یک اقلیت یا اکثریت بر مدارحقیقت و فضیلت استوار است.

شبهه حکومت	تعداد حاکمان	براساس فضیلت	براساس خواست و میل افراد
فرد		مونارشی	تیراتی (استبدادی)
اقلیت		آریستوکراسی	الیگارشی
اکثریت		پولیتی (جمهوری)	دموکراسی

۳۳- ارسطو چه نوع حکومتی را جمهوری (پولیتی) می خواند؟

ارسطو، حکومتی را که در آن اکثریت مردم براساس حقیقت و فضیلت حضور و فعالیت دارند جمهوری (پولیتی) می خواند.

۳۴- مدینه فاضله از نظر فارابی چیست؟

مدینه فاضله را جامعه الهی می داند که براساس سنت و قانون الهی شکل می گیرد.

۳۵- از نظر فارابی حقیقت چگونه تعیین و شناخته می شود؟

از نظر او حقیقت با راه الهی تعیین می شود و با کمک عقل و وحی شناخته می شود.

۳۶- در اندیشه فارابی منظور از جوامع جاهله چیست؟

در اندیشه فارابی جوامعی که ارزش ها و آرمان های آنها، عقلانی و الهی نباشد جوامع جاهلی هستند.

۳۷- فارابی جوامع جاهلی را براساس نوع ..... و ..... که دارند به اقسامی تقسیم می کند.

آرمان ها و ارزش ها

۳۸- دسته بندی فارابی از انواع حکومت ها را نام ببرید.

شبهه حکومت		انسان محور		خدمات محور
تعداد حاکمان	براساس فضیلت انسانی	براساس خواست و میل شخصی حاکم	براساس مصلحت الهی	
فرد	کرامتیه (جامعه سرفرازی)	تغلیبیه (جامعه زورگویی)	میدانه	فاضله
اقلیت	ضرورتیه (جامعه قناعت گرایی)	خست (جامعه خوش گذرانی)	فاسقه	
اکثریت	جماعتیه (جامعه آزادی)	یسار یا بداله (جامعه مال اندوزی)	ضاله	

«لیبرال دموکراسی و جمهوری اسلامی چه تفاوت هایی با هم دارند؟»

۳۹- لیبرالیسم و دموکراسی به چه معناست؟

لیبرالیسم به معنای اباحت و مباح دانستن همه امور برای انسان هاست و دموکراسی به معنای حاکمیت مردم است.

۴۰- لیبرال دموکراسی چه نوع نظام سیاسی است؟

لیبرال دموکراسی نوعی نظام سیاسی است که ادعا می کند با خواست و اراده اکثریت مردم سازمان می یابد. این نظام سیاسی هیچ حقیقت و فضیلت فطری و جهان شمولی را به رسمیت نمی شناسد و حکومتی دنیوی و این جهانی است. این نظام سیاسی با فرهنگ جهان غرب که رویکردی دنیوی به عالم هستی دارد، سازگار است.

